

A Nemzeti Színház könyvtárosa:

1. Szigligeti Ede (1837—40.). Ő készítette »tekintetes Bajza József úr igazgatósága alatt« az első katalógust.

2. Lángh Ádám János, úttörő színész volt 1837-től—46-ig a Muzsika-tár őre s kották gondozója.

3. Balogh István, a »Ludas Matyi« szerzője (1840—46.).

4. Komlóssy Ferenc (1846—1860.).

5. Benkő Kálmán (1860—1880.).

6. Balázs Sándor, az író (1880—87.). Első eset, amikor nem színész volt a könyvtáros.

7. Lányi Béla (ügyelő is), (1887—1901.)

8. Mészáros Lajos (1901—1926.).

9. Pataki József (1926. szept. 1.)

(Összeállította: Pataki József.)

Nemzeti Színház könyvtára (A).

Pfeiffer Nándor kiadásában, 1870. nov. végén indult meg. Első füzeté Szigligeti Ede »Török János« c. drámáját tartalmazta.

Nemzeti Színház örökös tagjai: a) *Működő*:

Cs. Aczél Ilona, Bajor Gizi, S. Fáy Szeréna, Hettyey Aranka, D. Ligeti Juliska, P. Márkus Emilia (örökös és tiszteleti), Rákosi Szidi (örökös és tiszteleti), Várady Aranka, Vizvári Mariska, Gál Gyula, Hevesi Sándor dr., Mihályfi Károly, Náday Béla, Odry Árpád, Rózsahegyi Kálmán. b) *Nem működő*: Cs. Alszeghy Irma, Helvey Laura, Nagy Ibolya, C. Paulay Erzsébet, gróf B. Török Irma, Ambrus Zoltán, Császár Imre, Szacsavay Imre. c) *Elhaltak*: Blaháné, Bakó László, Csillag Teréz, Hegyesi Mari, Ivánfi Jenő, Jászai Mari, Molnár László, Náday Ferenc, Prielle Cornélia, Ujházi Ede, Vizváry Gyula, Vizváryné.

Nemzeti Színház régi drámabíráói.

(A). 1837-ben színi viszonyaink még nagyon fejletlenek voltak, eredeti színmű kevés és a dramaturgiai ismeret vajmi csekély volt. Bajza József, ki maga is volt színingazgató, 1839. szeptemberében adta ki a »Szózat a pesti magyar színház ügyében« c. iratát, mely a színiügy technikájára tartozó gyakorlati kalauzul szolgálhatott. Ő pendítette meg e műben először a szí-

házhoz benyújtott eredeti színművek rendszeres megbirálását, mit — szerinte — »legcélszerűbb volna a tudós társaságra bízni, mert nincs testület, melyről inkább fellehetne tenni, hogy e részben dologhoz értő. A bírálatnak azonban szigorúnak kellene lenni, mert annak felette káros hatása van, ha az eredeti darabok gyakorta bukhatnak a színpadon.«

A vajudó fejlődés kora volt ez nálunk. Vörösmarty, Toldy, Bajza, Erdélyi és még többen, rögtön belátták, hogy főszükség drámaírókat és közönséget nevelni. Vörösmarty azonnal Shakespeare felé fordítá íróink figyelmét s egy kis rendszeres dramaturgiai vázlatot is írt; Bajza éles ítéletű, erős logikai polémiát kezdett ama színbírák ellen, kiknek ezidőben megjelent kritikáik nem voltak egyebek, mint személyes tetszés és nemtetszés, elv- és ok nélküli észrevételek, a legnagyobb felületességgel.

Nemsokára az operával annyira nyűgbe szorították drámáinkat is, hogy a nagy anyagi veszteségek következtében már a Nemzeti Színház bezárásáról is suttoztak. A szerencsétlen emlékü országos bizottság igazgatása után Bartay Endre magánvállalkozó vette át a Nemzeti Színház igazgatását s ez életrevaló bérlő alatt oly lendületet vett színiügyünk, hogy ő 28.000 forintot nyert a színházon, a lapok pedig azt írták, hogy a színházat tágitani kellene, mert a közönség nem fér bele. Bartay a siker mellett szem előtt tartotta a művészet értékeit is. Jól tudta, hogy csak a kettő párosítása mellett teljesítheti a Nemzeti Színház a maga feladatát. Az ő felszólítására alakult meg 1843-ban a játékszíni választmány is, melynek tagjai a következők voltak: Bajza József, Erdélyi János, Gaal József, Kuthy Lajos, Nagy Ignác, Toldy Ferenc, Tóth Lőrinc, Vachott Sándor, Vajda Péter, Vörösmarty Mihály. Üléseit a magyar tudós társaság termeiben és pedig operaeladási napokon tartotta. Minden ülésre az említett tagok közül négyet, a színészek közül pedig hármat hívtak meg. Minden kérdésben általános szótöbbséggel határoztak. A tagok a színháztól abban a kedvezésben részesültek, hogy egy másodemeleti páholy állt közös rendelkezésükre s ezenkívül személyenként egy földszinti bemeneti jegyet kaptak.